RAAD VAN STATE, AFDELING ADMINISTRATIE.

A R R E S T

nr. 60.594 van 28 juni 1996
in de zaak A. 68.287/X-6570.

In zake : 1. de v.z.w. Restauratie Integratie MECHELEN (R.I.M.),
2. Ivo DE HAES,
3. Bart DEWINT,
die woonplaats kiezen bij
Advocaat E. VAN der MUSSELE en
Y. VANDEN BOSCH,
kantoor houdende te ANTWERPEN,
Justitiestraat 18

tegen :

het Vlaamse Gewest, vertegenwoordigd door :
1. de Vlaamse minister van Ruimtelijke Ordening,
die woonplaats kiest bij
Advocaat H. SEBREGHTS,
kantoor houdende te ANTWERPEN,
Mechelsesteenweg 33,
2. de Vlaamse minister van Cultuur, Welzijn en Gezin.

tussenkomende partij :

de Metropolitaanse Kerkfabriek SINT-RUMOLDUS,
die woonplaats kiest bij
Advocaat J. WUYTS,
kantoor houdende te MECHELEN,
Lange Schipstraat 22.

D E R A A D V A N S T A T E, Xe K A M E R,

Gezien het verzoekschrift dat de v.z.w. Restauratie Integratie MECHELEN (R.I.M.), Ivo DE HAES en Bart DEWINT op 29 maart 1996 hebben ingediend om de schorsing van de tenuitvoerlegging te vorderen van :

1. de op 24 augustus 1995 door de Vlaamse minister van cultuur, Gezin en Welzijn verleende "machtiging tot het afbreken van de gebouwen Wollemarkt 17-19-20 (lees vermoedelijk 21) te Mechelen en het oprichten

van een dekenij en appartementen op dezelfde plaats" en van

2. het besluit van de gemachtigde ambtenaar van 6 februari 1996 waarbij aan de Metropolitaanse Kerkfabriek van de Heilige Rumoldus de bouwvergunning wordt verleend voor het oprichten van een "dekenij met appartementen" na afbraak van bestaande gebouwen aan de Wollemarkt 17-19-21 te Mechelen;

Gelet op de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, inzonderheid op de artikelen 17 en 18;

Gezien de nota’s van de verwerende partijen;

Gezien het verslag opgemaakt door Adjunct-auditeur J. CLEMENT;

Gelet op de kennisgeving van het verslag aan partijen;

Gelet op de beschikking van 22 mei 1996 waarbij de terechtzitting bepaald wordt op 4 juni 1996;

Gehoord het verslag van Staatsraad M. VRINTS;

Gehoord de opmerkingen van Advocaat E. VAN der MUSSELE, die verschijnt voor de verzoekende partijen, van Advocaat H. SEBREGHTS, die verschijnt voor de eerste verwerende partij, van Advocaat B. STAELENS, die verschijnt voor de tweede verwerende partij, en van Advocaat M. WUYTS die, loco Advocaat J. WUYTS verschijnt voor de tussenkomende partij;

Gehoord het eensluidend advies van Adjunct-Auditeur J. CLEMENT, daartoe gemachtigd bij beslissing van de Auditeur-generaal van 13 december 1995;

Gelet op titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Gelet op het bij artikel 91 van het procedurereglement vereiste advies van de Auditeur-generaal;

Overwegende dat de Metropolitaanse Kerkfabriek SINT-RUMOLDUS met een verzoekschrift van 7 mei 1996 heeft gevraagd om in het administratief kort geding te mogen tussenkomen;

Overwegende dat de verwerende partij opwerpt dat de eerste verzoekende partij niet beschikt over het rechtens vereiste belang bij de gevorderde schorsing van de tenuitvoerlegging van de bestreden besluiten;

Overwegende dat niet betwist wordt dat de tweede verzoekende partij, die woonachtig is in de onmiddellijke buurt van het bouwterrein, om die reden alleszins van het rechtens vereiste belang doet blijken; dat derhalve niet moet worden onderzocht of dit ook het geval is voor de eerste of de derde verzoekende partij; dat de opgeworpen exceptie in de huidige stand van de rechtspleging niet kan worden aangenomen;

Overwegende dat de verwerende partij, in de persoon van de Vlaamse minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening, daarin bijgevallen door de tussenkomende partij, opwerpt dat uit artikel 11, § 2, van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten duidelijk blijkt dat de eerste bestreden beslissing een advies betreft dat wordt verleend "met het oog op en in het kader van de voorbereiding van de uiteindelijke besluitvorming (en dat) dient om het procedurele pad te effenen teneinde de verlening van de bouwvergunning mogelijk te maken (dat,) aangezien het advies d.d. 24 augustus 1995

i.c. gunstig was, het niet bindend (was) voor de overheid (zodat) voornoemd advies d.d. 24 augustus 1995 dan ook geen uitvoerbare handeling (betreft), vatbaar voor schorsing en vernietiging"; dat de voormelde verwerende partij en de tussenkomende partij daaraan toevoegen dat, wat het eerste bestreden besluit betreft, "de vordering alleszins onontvankelijk verklaard (dient) te worden wegens laattijdigheid (,dat immers) in alle redelijkheid mag aangenomen worden dat (de verzoekende partijen) uiterlijk in de loop van de maand september 1995 kennis hebben gekregen van voornoemde machtiging, gezien men aan de zijde van de verzoekende partijen de behandeling van het betreffende dossier met argusogen gadesloeg en op de voet volgde";

Overwegende dat bij besluit van de Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming van 19 mei 1995 houdende bescherming als monument, stads- en dorpsgezicht, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, werden beschermd :

"Wegens de historische en een historische, meer bepaald architectuurhistorische waarde :
- als monument :
Mechelen : Goswin de Stassartstraat 6 : bekend ten kadaster :
Mechelen, 1e afdeling, Sectie B, perceelnummer 174C.
Wegens de historische en een historische, meer bepaald architectuurhistorische waarde :
- als monument :
Mechelen : Goswin de Stassartstraat 8 : bekend ten kadaster :
Mechelen, 1e afdeling, Sectie B, perceelnummer 174E.
Wegens de historische waarde :
- als stadsgezicht :
Het geheel gevormd door de Wollemarkt, het gedeelte van de Goswin de Stassartstraat tussen de Wollemarkt en de Van Hoeystraat, de Schoutetstraat, de Sint-Jansstraat en het Sint-Janskerkhof te Mechelen";

dat artikel 2 van bedoeld ministerieel besluit luidt als volgt :

"Art. 2.
De historische waarde wordt als volgt omschreven :
Goswin de Stassartstraat nr. 6 : als onderdeel van een groter geheel waartoe oorspronkelijk eveneens het nummer 8 behoorde en dat teruggaat tot de 17de eeuw. De binnenkoer vormde een onderdeel van een vroegere wolververij.
Goswin de Stassartstraat nr. 8 : als woning horende bij een oude wolververij die teruggaat tot de 17de eeuw. De oorspronkelijke indeling bleef behouden.
Stadsgezicht : Het geheel van de Goswin de Stassartstraat en de aanpalende straten heeft ontegensprekelijk een hoge historische waarde. Dit weerspiegelt zich reeds in de hoge densiteit aan beschermde monumenten binnen deze zone. Het huidig voorkomen van de wijk legt bovendien sterk getuigenis af van een belangrijk deel van de geschiedenis van Mechelen : uitvalsweg naar Antwerpen, aanleg van een grachtensysteem, woonkwartier van de leden van de Grote Raad, ontwikkeling van het bisdom. Al deze elementen zijn nog duidelijk zichtbaar in dit stedelijk weefsel aanwezig.
De Architectuurhistorische waarde wordt als volgt omschreven :
Goswin de Stassartstraat nr. 6 : waardevolle neogotische inbreng waarbij de gotische arcade rond de binnenkoer als aanknopingspunt gebruikt werd om een geheel te ontwerpen in een homogene stijl. Het interieur sluit hierbij aan door een mengeling van oorspronkelijke elementen rond de binnenkoer met elementen in neogotische stijl en neo-Lodewijk XV- en XVI-stijl.
Goswin de Stassartstraat nr. 8 : wegens het voorkomen van een aantal belangrijke interieurelementen zoals een 17de eeuws stucplafond toegeschreven aan een Italiaans vakman en salons in Lodewijk XV-stijl.
Met het oog op de bescherming zijn van toepassing :
A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994)";

dat de huizen Wollemarkt nrs. 17, 19 en (20) 21, waarvan de afbraak bij de bestreden beslissingen wordt toegelaten, begrepen zijn in het beschermde stadsgezicht; dat

de eerste bestreden beslissing de machtiging tot afbraak verleent op grond van de overweging :

> "dat de voorgestelde nieuwbouw binnen het volume van de bestaande gebouwen blijft (,...) het ingediende voorstel esthetisch aanvaardbaar is in de betrokken omgeving (en) de aanvraag een volledig bouwblok beslaat dat als op zichzelf staand kan beschouwd worden";

dat de tweede bestreden beslissing de afbraak vergunt en de bouwvergunning verleent voor de oprichting van een dekenij met woongelegenheden onder meer omdat : "bij besluit van 24 augustus 1995 namens de Vlaamse Minister van Cultuur, Gezin en Welzijn machtiging werd verleend tot het afbreken van de gebouwen Wollemarkt 17-19-20 te Mechelen en het oprichten van een dekenij en appartementen op dezelfde plaats volgens het ontwerp van de bijlage";

Overwegende dat de eerste bestreden beslissing geen advies is maar een machtiging; dat op het eerste zicht niet blijkt dat deze machtiging geen uitvoerbare kracht zou hebben; dat uit geen enkel gegeven van het dossier blijkt dat de tweede verzoekende partij ervan reeds kennis had in september 1995; dat de excepties in de huidige stand van de rechtspleging niet kunnen worden aangenomen;

Overwegende dat krachtens artikel 17, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State slechts tot schorsing van de tenuitvoerlegging kan worden besloten onder de dubbele voorwaarde dat ernstige middelen worden aangevoerd die de vernietiging van de aangevochten akte of verordening kunnen verantwoorden en dat de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de bestreden akte of verordening een moeilijk te herstellen ernstig nadeel kan berokkenen;

Overwegende dat, wat de eerste voorwaarde betreft, in het eerste middel onder meer wordt aangevoerd wat volgt :

"Zowel de Minister in zijn machtiging van 24 augustus 1995 als de Gemachtigde Ambtenaar in zijn vergunning van 6 februari 1996 stappen zonder meer over het feit heen, van de bescherming als Stadsgezicht van Wollestraat en de G. de Stassaertstraat wegens de historische waarde van de betrokken panden, en van o.m. de te slopen panden die er deel van uitmaken;

(...);

Door te poneren in de machtiging dat de bescherming mag worden tenietgedaan voor de drie betrokken woningen, wijzigt de overheid na nauwelijks 3 maanden haar visie op erkenning van het bestaande geheel dat precies als geheel beschermingswaard werd geacht;

(...);

Gelet op het amper 3 maanden oudere erkenningsbesluit zijn de machtiging en de vergunning onwettig, want zij betekenen de eenvoudige ontkenning van het beschermingsbesluit;

(...)";

Overwegende dat de verwerende partij, in de persoon van de Vlaamse Minister van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening, onder meer antwoordt :

"Bij lezing van het voornoemde M.B. wordt vooral de Goswin de Stassartstraat nr. 6 en 8 naar voor geschoven als (architectuur-) historisch waardevol. De omliggende omgeving wordt daarbij lichtelijk 'stiefmoederlijk' behandeld. Er is weliswaar sprake van de historische waarde van het stadsgezicht, waaronder ook de percelen 739F, 739G en 739H ressorteren, maar het is opvallend hoe in het ministerieel besluit vooral het belang van de Goswin de Stassartstraat nrs.6 en 8 beklemtoond (en bewierookt) worden. Verwerende partij leidt daaruit af dat ook toen reeds de overheid slechts een ondergeschikt belang hechtte aan de omgeving van de Stassartstraat - waaronder de panden aan de Wollemarkt nrs. 17-19-21 -, waarvan de historische waarde alleszins gerelativeerd en genuanceerd dient te worden.

De beslissingen van verwerende partij getuigen dan ook allesbehalve van onredelijkheid. Er is geen tegenstrijdigheid tussen het in het verleden gevoerde beleid en de bestreden besluiten. Artikel 11, §2 van het decreet van 3 maart 1976 betreffende de bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten voorziet overigens de mogelijkheid voor de overheid om

ten allen tijde werken toe te laten in beschermde stadsgezichten.

Verwerende partij verwijst in dit verband ook naar de definitie van het begrip ’stadsgezicht’ zoals weergegeven in artikel 2.3 van het decreet van 3 maart 1976 :

> ’een groepering van één of meer monumenten en/of onroerende goederen met omgevende bestanddelen, zoals onder meer beplantingen, omheiningen, waterlopen, bruggen, wegen, straten en pleinen, die vanwege haar artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industrieel-archeologische of andere sociaal-culturele waarde van algemeen belang is’

Uit deze definitie blijkt duidelijk dat een stadsgezicht steeds een verzameling is van roerende en/of onroerende goederen. Er kan dan ook geen bezwaar tegen zijn indien enkele van deze elementen van de groepering, bij ministerieel besluit omschreven als ’stadsgezicht’, zouden vervangen worden door nieuwe elementen, op voorwaarde dat deze nieuwe elementen - zoals in casu - verenigbaar zijn met het geheel. De bescherming als stadsgezicht is immers niet individueel, doch wel collectief geïnspireerd. Men kan dan ook gewagen dat de bescherming als stads- en dorpsgezicht uitgaat van een holistische benadering, waarbij het geheel van de samenstellende delen belangrijker is dan elk der delen afzonderlijk.

(...)";

Overwegende dat de verwerende partij, in de persoon van de Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn, niet antwoordt op het middel;

Overwegende dat de tussenkomende partij antwoordt dat in artikel 2 van het beschermingsbesluit "geen sprake is van de kwestieuze panden 17, 19, 21, noch individueel, noch in groepsverband door aanduiding van de categorie woningen waartoe zij behoren" en dat deze panden "slechts deel uitmaken van een groter geheel, waarbij niets er zich tegen verzet dat gebouwen die niet waardevol en niet essentieel zijn voor het stadszicht, worden vervangen door nieuwbouw, mits toetsing van het concept";

Overwegende dat de huizen gelegen aan de Wollemarkt nrs. 17, 19 en (20) 21 te Mechelen behoren

tot het stadsgezicht gevormd door de Wollemarkt, het gedeelte van de Goswin de Stassartstraat tussen de Wollemarkt en de Van Hoeystraat, de Schoutetstraat, de Sint-Jansstraat en het Sint-Janskerkhof, hetwelk werd beschermd bij ministerieel besluit van 19 mei 1995 omwille van zijn historische waarde; dat luidens artikel 9 van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpgezichten de beschermingsbesluiten "verordenende", lees bindende, kracht hebben; dat zulks op het eerste gezicht betekent dat de overheid die het beschermingsbesluit heeft genomen de verleende bescherming niet voor onbestaande mag houden; dat de minister die tot de bescherming in kwestie heeft beslist niet uitlegt waarom hij dat terzake wel gedaan heeft; dat het middel, inzoverre het het eerste bestreden besluit betreft, de schorsing van dit besluit wettigt; dat, aangezien het eerste bestreden besluit een determinerend motief is van het tweede bestreden besluit, het middel eveneens de schorsing van het tweede bestreden besluit wettigt;

Overwegende dat, wat de tweede door artikel 17, § 2, opgelegde voorwaarde betreft, de tweede verzoekende partij doet gelden wat volgt :

> "Achteraan op haar eigendom, bij het thuiskomen en verlaten van de woonst, meermaals dagelijks, bevindt zij zich naast en voor het centrum in het omringende stadsgezicht, nl. naast het 'Groen Waterke'. Precies naast dit 'Groen Waterke' aan de overzijde ervan (ongeveer 5m breed) heeft de Gemachtigde Ambtenaar toegestaan dat de 3 herenwoningen worden gesloopt, zodat het uitzicht volslagen anders wordt, door het optrekken van een moderne karakterloze architectuur;(...); Dit uitzicht is er daarenboven nu één met een sterk homogeen karakter, en zowel de rustige als de historische en romantische kenmerken ervan spreken verzoeker sterk aan, zoals alle bezoekers in Mechelen, waarvan de meerderheid o.m. 'Het Groen Waterke' bezoekt omwille van het pitoreske van dit unieke hoekje; Het is vanzelfsprekend dat verzoeker dit karakter wil vrijwaren van visuele hinder door mogelijke inbreuken op dit specifieke karakter; (...); Om deze redenen wens(t) verzoeker het geschon-

den visuele uitzicht en de hinder hierdoor te doen weerhouden als een moeilijk te herstellen ernstig nadeel; Eens aangevat zal de afbraak onomkeerbaar de verdwijning van de 3 beschreven ensembles voor gevolg hebben, en zal het geheel van het ’Groen Waterke’ als stadsgezicht beschermd moeilijk zijn te herstellen na vernietiging van de bestreden vergunning; Aangezien inplanting van het moderne en onaangepaste en contrasterende bouwsel op nauwelijks 10 meter van tweede verzoeker (...) een ernstig en moeilijk te herstellen nadeel is";

Overwegende dat dit betoog overtuigt; dat het standpunt van de verwerende partij dat "de te slopen woningen geen eigenlijke of wezenlijke invloed hebben op het uitzicht op het ’Groen Waterke’, en dat na verloop van tijd de zijgevels van de dekenij vanzelf door klimop overmeesterd zullen worden" en dat de tweede verzoekende partij geen persoonlijk nadeel laat gelden en "dat er geen causaal verband bestaat tussen de bestreden beslissingen en het MTHEN", omdat het niet pertinent is niet kan worden bijgetreden;

Overwegende dat in hoofde van de tweede verzoekende partij het nadeel ernstig is en tevens moeilijk te herstellen; dat niet moet worden onderzocht of dit eveneens het geval is wat de eerste en de derde verzoekende partij betreft;

Overwegende dat voldaan is aan de voorwaarden gesteld in artikel 17, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State die vervuld moeten zijn wil een vordering tot schorsing worden toegewezen;

Overwegende dat artikel 17, § 4, van de voormelde gecoördineerde wetten het volgende bepaalt :

"(...) Indien de schorsing is bevolen, wordt binnen zes maanden na de uitspraak van het arrest uitspraak gedaan over het verzoekschrift tot nietigverklaring";

dat een zo korte termijn zich niet verdraagt met de gewone termijnen van de rechtspleging; dat deze laatste derhalve dienen te worden ingekort zoals wordt aangegeven in het onderstaande dictum,

B E S L U I T :

Artikel 1.

Het verzoek tot tussenkomst van de Metropolitaanse Kerkfabriek SINT-RUMOLDUS in het administratief kort geding wordt ingewilligd.

Artikel 2.

Bevolen wordt de schorsing van de tenuitvoerlegging van :

1. de op 24 augustus 1995 door de Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn verleende machtiging tot het afbreken van de gebouwen Wollemarkt 17-19-21 te Mechelen en het oprichten van een dekenij en appartementen op dezelfde plaats en van
2. het besluit van de gemachtigde ambtenaar van 6 februari 1996 waarbij aan de Metropolitaanse Kerkfabriek van de Heilige Rumoldus de bouwvergunning wordt verleend voor het oprichten van een dekenij met appartementen na afbraak van bestaande gebouwen aan de Wollemarkt 17-19-21 te Mechelen;

<u>Artikel 3</u>.

De termijn voor het indienen van de memories van antwoord en van wederantwoord wordt beperkt tot dertig dagen.

De termijn voor het indienen van de laatste memories wordt beperkt tot vijftien dagen.

Aldus te Brussel uitgesproken in openbare terechtzitting, op achtentwintig juni 1900 zesennegentig, door de Xe kamer, die was samengesteld uit :

Mevr.	M. VRINTS,	wnd. kamervoorzitter, staatsraad,
de HH.	D. VERBIEST,	staatsraad,
	A. BEIRLAEN,	staatsraad,
Mevr.	S. DOMS,	griffier.

De griffier, **De voorzitter,**

S. DOMS. **M. VRINTS.**